

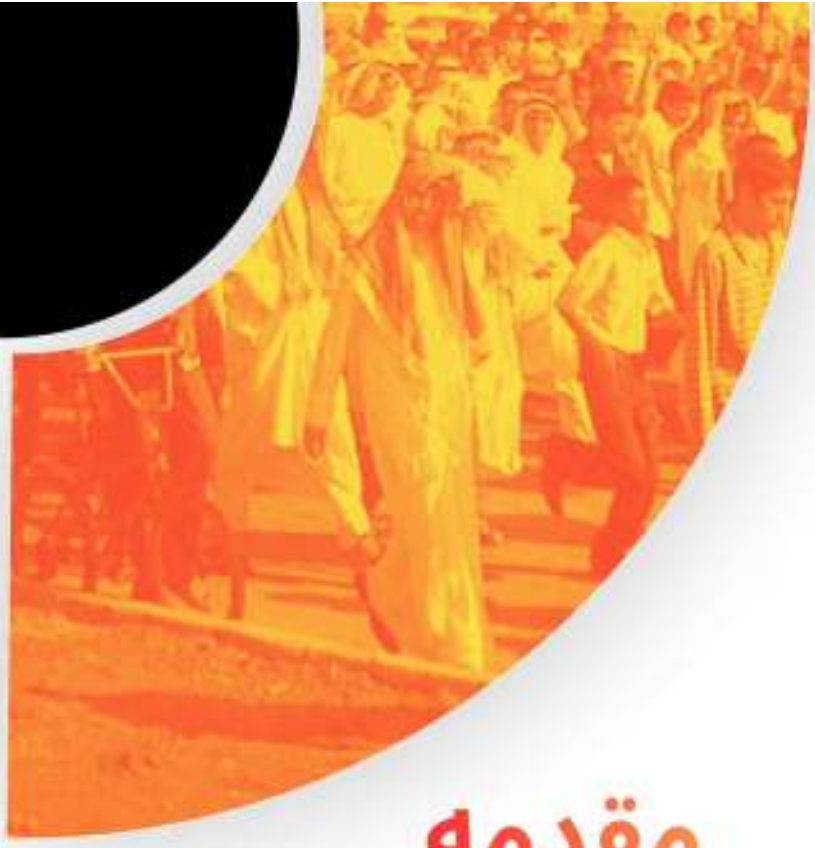
الفبای اطلاع‌رسانی
درباره بازداشت‌شدگان

صدای امن
sv.khro.org

فهرست

- **مقدمه**
- **فصل اول:** کالبدشکـــافی تلهٔ سکوت؛
  چرا دستگاه سرکوب خواستار پنهان‌کاری است؟
- **فصل دوم:** مستندسازی خبر بازداشت؛
  چه اطلاعـــــــاتی حیاتی هستند؟
- **فصل سوم:** خطوط قرمز و فیلترهای امنیتی
- **فصل چهارم:** کانال‌ها و تونل‌های امن انتقال اطلاعات
- **فصل پنجم:** پروتکل‌های آمادگی پیش از بازداشت
- **سخن پایانی**

مقدمه

در جریان بحران‌های اجتماعی، کارگری، محیط‌زیستی (مانند بحران آب) و اعتراضات مدنی در اقلیم اهواز (استان خوزستان)، یکی از اصلی‌ترین استراتژی‌های موازی با سرکوب میدانی، ایجاد «تاریکی مطلق خبری» است. نیروهای دستگاه سرکوب جمهوری اسلامی ایران به خوبی می‌دانند که در غیاب جریان آزاد اطلاعات، هزینه‌های سیاسی و حقوقی سرکوب، شکنجه و صدور احکام فله‌ای به شدت کاهش می‌یابد.

در این میان، بازداشت شهروندان و فعالان پاشنه آشیل خانواده‌هاست. مواجهه با صندلی خالی یک عزیز، هجوم مأموران مسلح به حریم خانه، و بی‌اطلاعی از سرنوشت بازداشت‌شده، شوک روانی عظیمی ایجاد می‌کند. این کتابچه راهنما بر اساس تجربیات مستند حقوق بشری و تحلیل رفتاری نهادهای شبه‌قضایی و امنیتی تدوین شده است تا به عنوان یک دستورالعمل عملیاتی، مرز میان سکوت مرگبار و اطلاع‌رسانی نجات‌بخش را برای خانواده‌ها و کنشگران روشن کند.

فصل اول

کالبدشکـــافی تلهٔ سکوت!

چرا دستگاه سرکوب خواستار پنهان‌کاری است؟

نخستین و جدی‌ترین مانع در مسیر دادخواهی و حفاظت از جان زندانی، گزاره‌ای است که تقریباً به تمامی خانواده‌ها در راهروهای بازداشتگاه‌ها یا در جریان تماس‌های تهدیدآمیز گفته می‌شود: «سکوت کنید تا پرونده سنگین نشود؛ اگر رسانه‌ای کنید، فرستادن او به انفرادی و صدور حکم سنگین با خودتان است.»

1. افسانه «سکوت مساوی با آزادی است»

تحلیل آماری پرونده‌های سیاسی و عقیدتی در چهار دهه گذشته نشان می‌دهد که در بیش از 95 درصد موارد، سکوت خانواده‌ها نه تنها منجر به آزادی یا تخفیف در حکم نشده، بلکه به بازجویان زمان و امنیت کافی داده است تا سناریوهای ساختگی خود را بدون واهمه از افکار عمومی تکمیل کنند. سکوت خانواده، چراغ سبزی به اتاق بازجویی برای اعمال بیشترین فشارهای روانی و فیزیکی است.

2. مکانیسم «ناپدیدسازی قهری»

بر اساس کنوانسیون‌های بین‌المللی حقوق بشر، ناپدیدسازی قهری زمانی رخ می‌دهد که فردی توسط مأموران دولتی بازداشت شود اما مقامات از سرنوشت، مکان نگهداری یا حتی اصل بازداشت او اظهار بی‌اطلاعی کنند. اطلاع‌رسانی فوری، فرد را از رادار «ناپدیدسازی قهری» خارج کرده و حکومت را مجبور به پذیرش مسئولیت رسمی حفظ جان او می‌کند.

3. مسئولیت حقوقی دستگاه سرکوب

به محض اینکه نام، تاریخ و نهاد بازداشت‌کننده یک فرد به صورت عمومی و مستند منتشر می‌شود، بار حقوقی حفظ سلامت جسمی و روانی او مستقیماً متوجه سازمان بازداشت‌کننده (مانند اطلاعات سپاه، وزارت اطلاعات یا پلیس امنیت) می‌شود. در این حالت، هرگونه آسیب به زندانی، برای نظام هزینه بین‌المللی و رسانه‌ای به همراه خواهد داشت.

فصل دوم

مستندسازی خبر بازداشت؛

چه اطلاعـــــــاتی حیاتی هستند؟

نهادهای حقوق بشری بین‌المللی و گزارشگران سازمان ملل بر پایه داده‌های مستند عمل می‌کنند. یک خبر مبهم و بدون جزئیات، به سرعت در انبوه اخبار گم می‌شود.

1. چک‌لیست فرم استاندارد مستندسازی

الف. مشخصات فردی دقیق: نام و نام خانوادگی کامل (مطابق شناسنامه)، نام پدر، سن، شغل و وضعیت تاهل.

ب. جزئیات زمانی و مکانی: تاریخ دقیق (روز و ماه) و ساعت بازداشت. مکان دقیق دستگیری (منزل، محل کار، یا در کف خیابان‌های اقلیم اهواز).

پ. نحوه و کیفیت بازداشت: آیا مأموران حکم قضایی داشتند؟ آیا بازداشت با یورش، شکستن در، تفتیش اموال یا ضرب و شتم شدید همراه بوده است؟

ت. نهاد بازداشت‌کننده: مأموران لباس‌شخصی بودند یا یونیفرم داشتند؟ متعلق به اطلاعات سپاه، وزارت اطلاعات، یا پلیس امنیت بودند؟

ث. وضعیت جسمانی پیش از بازداشت: اگر فرد بیمار است یا نیازمند مراقبت‌های ویژه پزشکی است، این موضوع باید به عنوان یک بند حیاتی در خبر ذکر شود.

2. استراتژی زمان‌بندی: چه زمانی باید خبر را منتشر کرد؟

الف. بازداشت‌های هدفمند و برنامه‌ریزی‌شده: اگر مأموران با حکم قبلی به خانه یا محل کار فرد یورش برده و او را بازداشت کرده‌اند، نباید در انتشار خبر درنگ کرد.

ب. بازداشت‌های فله‌ای و خیابانی: در جریان تجمعات گسترده، گاهی صدها نفر به صورت فله‌ای بازداشت می‌شوند. در این حالت، توصیه می‌شود خانواده‌ها بین 24 تا 48 ساعت صبر کنند؛ اما اگر پس از 48 ساعت فرد آزاد نشد، باید بلافاصله اطلاع‌رسانی آغاز شود.

فصل سوم

خطوط قرمز و فیلترهای امنیتی

نهادهای حقوق بشری بین‌المللی و گزارشگران سازمان ملل بر پایه داده‌های مستند عمل می‌کنند. یک خبر مبهم و بدون جزئیات، به سرعت در انبوه اخبار گم می‌شود.

الف. عدم افشای «سابقه فعالیت‌های مکتوم»

نوشتن عباراتی مانند «او سال‌ها مخفیانه فعالیت می‌کرد» بزرگترین خیانت به زندانی است. بازجو ممکن است از این فعالیت‌ها بی‌خبر باشد و شما با این کار، برگ برنده را به اتاق بازجویی هدیه می‌دهید. خبر باید ساده، خنثی و متمرکز بر نقض حقوق اولیه فرد باشد.

ب. حفاظت از امنیت منبع خبر

اخبار باید همواره به نقل از «یک منبع آگاه» یا «یک منبع نزدیک به خانواده» منتشر شود تا رابطه مستقیم خانواده با رسانه‌ها یا سازمان‌های حقوق بشری قابل اثبات قضایی نباشد.

پ. فیلتر کردن شایعات و اخبار تاییدنشده

انتشار اخبار دروغین یا بزرگ‌نمایی‌شده اعتبار پرونده خبری زندانی را مخدوش می‌کند. فکت‌سنجی دقیق، زیربنای یک دادخواهی موفق است.

فصل چهارم

کانال‌ها و تونل‌های امن انتقال اطلاعات

نهادهای حقوق بشری بین‌المللی و گزارشگران سازمان ملل بر پایه داده‌های مستند عمل می‌کنند. یک خبر مبهم و بدون جزئیات، به سرعت در انبوه اخبار گم می‌شود.

1. ابزارهای ارتباطی رمزنگاری‌شده؛ پلتفرم‌های امن تبادل داده

در جریان مستندسازی و روزنامه‌نگاری شهروندی، استفاده از کانال‌های ارتباطی امن به همان اندازه اهمیت دارد که محتوای اخبار مهم است. تکیه بر پیام‌رسان‌های تجاری و فاقد پروتکل‌های حفاظتی سخت‌گیرانه، بزرگترین عامل شناسایی و پرونده‌سازی علیه فعالان میدانی است. برای تبادل اسناد حساس بازداشت، مدارک پزشکی، یا تصاویر و ویدئوهای تجمعات، ساختار ارتباطی شما باید منحصراً بر پایه ابزارهای زیر استوار باشد:

پیام‌رسان سیگنال (Signal)

سیگنال از نظر کارشناسان بین‌المللی امنیت سایبری، امن‌ترین بستر برای ارسال اطلاعات، عکس‌ها و اسناد قضایی است. این پیام‌رسان هیچ‌گونه متادیتا (اطلاعات جانبی مثل زمان دقیق چت یا مشخصات گوشی) را ذخیره نمی‌کند.

پروتکل عملیاتی: برای امنیت بیشتر، حتماً قابلیت «پیام‌های خودتخریب‌شونده» (Disappearing Messages) را روی زمان‌های بسیار کوتاه تنظیم کنید تا در صورت تفتیش ناگهانی گوشی، سوابق چت‌ها به طور خودکار امحا شده باشند. همچنین قابلیت ثبت‌نام با نام مستعار و مخفی کردن شماره تلفن را فعال کنید.

پروتون‌میل (ProtonMail)؛ مکاتبات نفوذناپذیر

هنگامی که حجم اسناد (مانند برگه‌های دادگاه، اسناد پزشکی زندانیان یا احکام قضایی) بالاست و امکان ارسال آن‌ها در پیام‌رسان وجود ندارد، ایمیل امن تنها راهکار است. پروتون‌میل در کشور سوئیس مستقر است و داده‌ها را به صورت سرتاسری رمزنگاری می‌کند؛ به طوری که حتی خود شرکت نیز به محتوای ایمیل شما دسترسی ندارد.

پروتکل عملیاتی: یک حساب اختصاصی و بدون نام واقعی در پروتون‌میل بسازید و از آن صرفاً برای ارسال مدارک حقوق بشری به مراجع بین‌المللی استفاده کنید. برای امنیت بیشتر، همیشه رمز عبور این ایمیل را به خاطر بسپارید و از ذخیره کردن آن روی مرورگر گوشی یا لپ‌تاپ خودداری کنید.

سکرت‌چت تلگرام (Secret Chat)؛ گفتگوهای سایه‌وار

برخلاف چت‌های معمولی تلگرام که در سرورهای ابری این شرکت ذخیره می‌شوند، «سکرت‌چت» پیام‌ها را مستقیماً از گوشی فرستنده به گوشی گیرنده منتقل می‌کند و هیچ ردی در سرورها باقی نمی‌گذارد.

در سکرت‌چت قابلیت پاک‌سازی دوطرفه و تایمر تخریب پیام وجود دارد که باید فعال شود. همچنین سیستم امنیتی تلگرام در حالت سکرت‌چت اجازه گرفتن اسکرین‌شات از صفحه را به طرف مقابل نمی‌دهد. با این حال، تلگرام به دلیل الزام به ثبت‌نام با شماره تلفن، در رتبه بعد از سیگنال قرار می‌گیرد.

2. اصول مستندسازی حقوق بشر

یک کنشگر هوشمند می‌داند که انتشار اخبار در کانال‌های تلگرامی متفرقه یا صفحات شخصی و بدون پشتوانه حقوقی، نه‌تنها تأثیرگذاری بین‌المللی ندارد، بلکه ریسک شناسایی را افزایش می‌دهد. اخبار، تصاویر و گزارش‌های نقض حقوق بشر در اقلیم اهواز (خوزستان) باید از طریق کانال‌های رمزنگاری‌شده به دست نهادهای تخصصی، مستقل و معتبر مستندسازی برسد تا فرآیندستیستی و صحت‌سنجی آن‌ها طبق استانداردهای بین‌المللی انجام شود. از جمله سازمان‌هایی که برای انتقال اخبار و اطلاعات می‌توان به سازکان‌های زیر اشاره کرد:

- **سازمان حقوق بشر کارون (سازمان بومی و متمرکز):** این سازمان به طور تخصصی و متمرکز بر روی مستندسازی، آرشیو و گزارش نقض سیستماتیک حقوق بشر در اقلیم اهواز (استان خوزستان) فعالیت می‌کند. از آنجا که اعضای این نهاد اشراف کاملی بر جغرافیا، بافت اجتماعی، نام محلات و چالش‌های بومی منطقه دارند، بهترین مرجع برای ارسال اخبار بازداشت‌ها، وضعیت زندانیان سیاسی، تبعیض‌های محیط‌زیستی (بحران آب) و سرکوب‌های کارگری در این اقلیم هستند. گزارش‌های این سازمان مستقیماً به نهادهای ناظر سازمان ملل ارسال می‌شود.

- **اطلس زندان‌های ایران:** این نهاد بانک داده بسیار دقیقی از وضعیت زندانیان سیاسی، بازداشتگاه‌های امنیتی، قضات صادرکننده احکام سرکوبگرانه و وضعیت داخل زندان‌ها (مانند زندان شیبان یا سپیدار اهواز) تهیه می‌کند. ارسال اطلاعات دقیق فرد بازداشت‌شده، تاریخ دستگیری، نهاد بازداشت‌کننده (اطلاعات سپاه یا وزارت اطلاعات) و شعبه دادگاه به اطلس زندان‌ها، کمک می‌کند تا یک پرونده مستند و بین‌المللی برای زندانی تشکیل شود که در کاهش احکام سنگین بسیار مؤثر است.

- **مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران (هرانا):** هرانا به عنوان یک خبرگزاری تخصصی و باسابقه حقوق بشری، اخبار نقض حقوق شهروندی را در سراسر ایران به صورت روزانه پوشش می‌دهد. ارسال گزارش‌های تأییدشده به هرانا، سرعت انتشار اخبار را بالا برده و توجه افکار عمومی جهانی و سازمان‌های بین‌المللی مانند عفو بین‌الملل را به وضعیت بازداشت‌شدگان جلب می‌کند.

اصل طلایی مستندسازی: هنگام ارسال اخبار به این مراجع، پنج اصل اساسی خبرنگاری یعنی (چه کسی، چه زمانی، کجا، چطور و چرا) را به همراه مدارک پشتیبان (مثل عکس فرد، گواهی پزشکی یا دست‌نویس احضاریه) به صورت یکجا و از طریق کانال‌های امن ارسال کنید.

فصل پنجم

پروتکل‌های آمادگی پیش از بازداشت

بازداشتِ ناگهانی، یکی از ابزارهای اصلی دستگاه سرکوب برای ایجاد شوک روانی و فلج کردن شبکه ارتباطی یک کنشگر است. آمادگی پیش از وقوع بحران، این شوک را خنثی کرده و ابتکار عمل را از بازجو به شبکه پشتیبانِ کنشگر منتقل می‌کند.

الف. تعیین «فرد امین» خارج از میدان (سیستم هشدار زودهنگام)

کنشگران میدانی هرگز نباید بدون یک پشتیبانِ پنهان وارد میدان شوند. یک نفر از دوستان یا نزدیکان بسیار معتمد خود را که در نقطه امنی (خارج از کانون اعتراضات یا فعالیت‌ها) قرار دارد، به عنوان «فرد امین» انتخاب کنید.

پروتکل تماس (Check-in): یک زمان‌بندی دقیق برای اعلام وضعیت با او هماهنگ کنید (مثلاً ارسال یک پیام رمزدارِ کوتاه هر سه ساعت یک‌بار). این توافق باید قاطع و بدون استثنا باشد؛ اگر در زمان مقرر پیام ندادید، او باید فرض را بر بازداشت یا ربایش شما بگذارد و پروتکل‌های اضطراری (از جمله اطلاع‌رسانی، خارج کردن افراد مرتبط از منطقه خطر و پاک‌سازی حساب‌ها) را فوراً کلید بزند.

ب. تفویض اختیار رسانه‌ای

اولین ترفند نهادهای امنیتی پس از بازداشت یک فعال اهوازی، ایجاد رعب و وحشت در خانواده و وادار کردن آن‌ها به «سکوت خبری» است؛ معمولاً با این وعده فریبنده که «اگر مصاحبه نکنید و موضوع رسانه‌ای نشود، او را زودتر آزاد می‌کنیم». تاریخچه بازداشت‌ها ثابت کرده است که سکوت، مرگبارترین همدستِ بازجوست.

پیش از وقوع هرگونه حادثه به فرد امینِ خود بگویید که با سکوت خبری مخالفید و از او بخواهید تا اخبار بازداشت شما را فوراً منتشر کرده و به نهادهای حقوق بشری برساند. این اقدام هوشمندانه، فشار روانی و مسئولیتِ سنگینِ تصمیم‌گیری را از روی دوش خانوادهِ نگران برمی‌دارد.

سخن پایانی

سلول انفرادی صرفاً یک حصار فیزیکی نیست؛ بلکه یک سلاح شکنجه است که دقیقاً بر پایه بریدن پیوندهای انسان با جهان خارج طراحی شده است. اطلاع‌رسانی دقیق، منظم و مستمر، این هندسه روانی سرکوب را در هم می‌شکند.

وقتی خبر بازداشت یک شهروند در اقلیم اهواز (خوزستان) رسانه‌ای و منعکس می‌شود، او از یک قربانیِ بی‌صدا و فراموش‌شده در تاریکیِ بازداشتگاه، به یک سوژه زنده و تحت نظارتِ افکار عمومی بین‌المللی تبدیل می‌شود. تجربه و اسناد حقوق بشری ثابت کرده‌اند که نورافکنِ رسانه‌ها و انعکاس صدای خانواده‌ها و کنشگران، مستقیماً طناب دار و شلاق بازجویان را سست می‌کند.

ارتباطاتِ امن و همبستگیِ شبکه‌ای، تنها سلاح ما برای حفاظت از یکدیگر است. ما موظفیم صدای بازداشت‌شدگان باشیم، پیش از آنکه ماشین سکوت، آن‌ها را در خود ببلعد.

صـــدای امن

Secure Voice

sv.khro.org

info@khro.org